

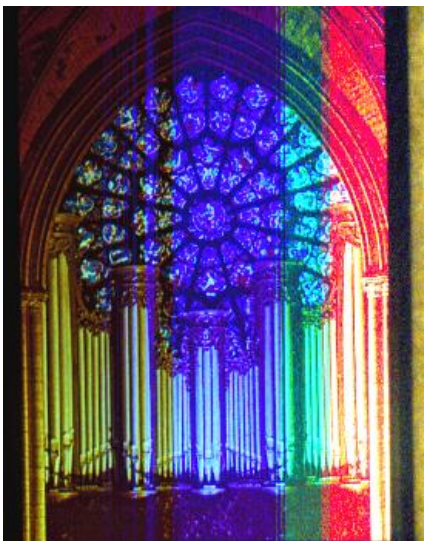
Otto Horský

KŘIVOLAKÉ CESTY OSUDU

OTTO HORSKÝ

**KŘIVOLAKÉ
CESTY OSUDU**

Tuto knihu věnuji světlé památce mé první ženy Olgy Horské.

OTTO HORSKÝ

**KŘIVOLAKÉ
CESTY OSUDU**

Brno, 2012

Foto na obalu:

© Autor knihy na vysoké štěrkové terase nad mořem na
nábřeží města Limy v Peru v roce 1976. Foto Olga Horská.

Křivolaké cesty osudu

Text © Otto Horský, 2012

www.horsky.estranky.cz

Fotografie © Otto Horský

Grafická úprava a obálka © Otto Horský

1. vydání jako e-kniha © Lukáš Vik, 2015

ISBN PDF formátu: 978-80-87749-43-2 (PDF)

Konverze do elektronických formátů:

grafik a webdesignér Lukáš Vik

www.lukasvik.cz

Úvod

Bylo to někdy na jaře čtyřiasedmdesátého roku, po čtrnácti letech usilovného snažení a cílevědomé přípravy na práci zahraničního experta, když jsem dostal nabídku na místo vedoucího technické kanceláře v Limě v Peru. Mým úkolem mělo být založení technické kanceláře, která by poskytovala Peru zdarma odborné služby a poradenskou činnost na nejvyšší technické úrovni s cílem prokázat vysokou technickou úroveň Československa a získat a uzavřít kontrakty v různých oborech činností. Tato moje funkce sice znamenala řízení kolektivu vybraných odborníků různých profesí, ale zároveň nevyklučovala moji poradenskou činnost v mém oboru. Nic lepšího jsem si nemohl přát. Bylo to daleko více, než jsme já a moje žena Olga od posláni experta v zahraničí očekávali.

Příprava k odletu trvala ještě více než půl roku, neboť jsem musel nejen absolvovat velmi náročnou přípravu na tuto nabídnutou funkci, ale i dokončit všechny úkoly, na nichž jsem se jako jeden z vedoucích pracovníků Geotestu Brno podílel. Také musely být vyřízeny složité pasové a vízové formality a během těchto několika málo měsíců mě čekalo osm náročných zkoušek v Institutu zahraničního obchodu. Nešlo o prokázání mých odborných znalostí z oboru, ale především o vědomosti ze zahraničně obchodní praxe. A samozřejmě i ze španělštiny. Když jsem v listopadu čtyřiasedmdesátého roku udělal závěrečnou souhrnnou zkoušku ze znalostí latinskoamerických reálií, byl jsem prakticky připraven k odletu.

S nadšením a odvahou jsem spolu se svou rodinou nastupoval jednoho prosincového dne roku 1974 v Praze-Ruzyni do letadla, abychom se vydali vstříc osudovému naplnění našich tužeb.

Moje manželka Olga, akvarel, 1972.

Předmluva

Když jsem žil s mojí první manželkou Olgou, zabýval jsem se myšlenkou zachytit podstatné události našeho společného života do nějakého literárního celku. Později jsme se domluvili, že je sepíšeme spolu jako vzájemnou konfrontaci. Oba jsme měli poněkud rozdílný pohled na některé události, na výchovu dítěte a na otázky týkající se hodnocení našeho vzájemného citového vztahu. Spojovalo nás však silné přátelství a pocit vzájemné sounáležitosti, tedy základní kameny pro výstavbu jakéhokoliv partnerského vztahu.

Naše touha po cestování a po seberealizaci byla vzájemná, ctižádostivost obou až nezdravá. Přes určité názorové rozdílnosti, nikdo nepochyboval o tom, ale ani ne my dva, že se jednalo o velmi vyrovnané a krásné manželství, v němž byl každý problém řešen bez hádek, v příjemné atmosféře vzájemného pochopení a respektu jednoho ke druhému. Zato, že nedošlo k úplnému souznění duší i v citové oblasti, nelze vinit nikoho z nás dvou. Já jsem vcházel do manželství zcela bez zkušeností a nepřipraven na toto poslání. Olga pocházela z chudých poměrů a byla zatížena tvrdou pruderní otcovskou výchovou. Když odešla z domova na vysokou školu, hltala plnými doušky atmosféru náhlé svobody a svět plný nových poznatků v oblasti vědy, umění a kultury. Rychle si uvědomila, že chce patřit do nového světa, který ji obklopoval. Světa plného možností pro nadané, ctižádostivé a schopné lidi, kteří vědí, co chtějí a umějí za tím cílevědemně a vytrvale jít.

Chtěla vejít do manželství s osobností, která jí zaručí naplnění dívčích představ o dalekých zemích a o bohatém a úspěšném životě. Dokázala dobře odhadnout, že toho jsem schopen, že moje povolání geologa dokonce předpokládá i uplatnění v zahraničí, a že při mé vytrvalosti a pracovitosti dosažení tohoto cíle snad nebude ani trvat tak dlouho.

Formy, které volila, aby mě nabudila k ještě většímu úsilí jak toho dosáhnout, byly mnohdy voleny velmi zvláštním způsobem. Nutno ale

dodat, že padaly na úrodnou půdu a nikdy se neminuly účinkem. Konečně, mé představy o dobytí světa byly zcela v souladu s jejími. V tomto ohledu se bezesporu dalo mluvit o spojení osudovém.

Není mým záměrem popisovat v této knize, jak dlouhá a složitá byla cesta, než se mi podařilo s Olgou vyjet poprvé na dlouhodobý pobyt do zahraničí. A to zrovna do našeho vysněného Peru. A dokonce nejen jako expert – geolog, ale zároveň jako diplomat. Cestu k dosažení tohoto cíle a moje působení v Peru popisují podrobně v mé knize „Peruánské postřehy“, na kterou odkazují.

Nikdy jsem ovšem netušil, že k realizaci tohoto bohublého záměru sepsat paměti o nás dvou zůstanu nakonec sám. Když Olga zemřela v mladém věku 34 let, zůstala zprvu jen hluboká rána a neschopnost soustředit se cílevědomě na jakoukoliv práci. V této těžké době mě podepřela svými vyzrálými postoji moje dcera Viola, nadále jediný pilíř mého štěstí. Tehdy jsem cítil ještě více touhu, ale i povinnost splatit vůči Olze dluh a sepsat poslední události našeho společného života. I když jsem muž činu, tato myšlenka ve mě nekonečně dlouho zrála a později byla přerušena jinými, rovněž složitými událostmi. Život šel dál a nikdy mi nebyl servírován v ubrousku.

V předchozích letech mého života, které předcházely událostem popsaným v této knize, jsem vždy velkou bolest svěřoval psanému slovu. Nyní jsem svému bolu ulehčit nemohl a také ani nechtěl. Bylo třeba vychutnat pohár hořkosti až do dna. Nebránil jsem se utrpení, nesnažil jsem se je ani zmírnit. Duševní trýzeň slabého člověka zabíjí, silného povznáší a posiluje. Dospívá k dokonalosti. A člověk může být vždy dokonalejší. V době popisovaných událostí jsem si kladl otázku:

„Přežiji nebo zemřu“? Rozhodl jsem se, že přežiji. Musím splatit svůj dluh a znovu vdechnout život člověku, který dospěl, byť mladý, k plnohodnotné lidské dimenzi. Všichni ho proto milovali a mnozí ho proto neměli rádi. Lidé nemají rádi, když je někdo svým duchem převyšuje a je úspěšný.

Na letiště v Limě jela se mnou k nočnímu letadlu společnosti AIR FRANCE z Paříže celá řada našich přátel. Já sám jsem jel naproti své ženě Olze a dceři Viole se smíšenými pocity. Pronásledovala mě nejistota muže, který skoro před dvěma měsíci opustil ženu s neurčitými zdravotními problémy a odejel k výkonu služby do zahraničí. Ale což, její potíže nebyly takového charakteru, abych kvůli tomu musel zdržovat odlet, a celkem vzato, v Peru mě čekalo tolik termínovaných úkolů, že odletět jsem stejně musel.

Veškerá lékařská vyšetření Olgy provedená během dovolené v Československu se ukázala, alespoň do mého odletu, jako negativní, bez zjištění příčiny častých bolestí v pánevní oblasti. Lékaři pouze zjistili nějaký ten písek v močových cestách a ledvinách. Ale stejnými, ba horšími problémy jsem trpěl já, dokonce jsem prodělal v Limě před odletem na dovolenou těžký ledvinový záchvat, při němž byla bolest tak strašná, že jsem si myslel, že to jsou poslední okamžiky mého života. Ihned po příletu do mé vlasti jsem jako ostatně obvykle prodělal povinné, komplexní a velmi podrobné lékařské prohlídky. Nebylo však nic závažného zjištěno, i když problémy s občasnými bolestmi v podbřišku se opakovaly. S tímto lékařským dobrozdáním jsem se tedy vrátil do Limy k plnění svých povinností. Po mém příletu mě peruánští lékaři rychle zbavili všech potíží. Tak proč mít nějaké obavy? Stejně tak pomohou i Olze. Proč si tedy připouštět nějaké černé myšlenky? Hlavně, aby již obě byly tady, tolik se na ně těším. Přesto však, někde v hloubi mé duše, jakoby dřímaly a občas vystupovaly na povrch černé myšlenky. Jakoby mi někdo našeptával: "Pozor, dej si pozor! Olga je smrtelně nemocná. Olga zemře. Má již své dny sečteny!"

Nevím, kde a proč se v člověku probouzejí takové předtuchy. Vždyť nemají reálnou podstatu, není k tomu žádného důvodu. A i kdyby Olga byla nemocná, je třeba věřit v sílu a schopnosti lékařské vědy. Přesto však nelze brát intuici na lehkou váhu. Oba jsme se nesčíslněkrát přesvědčili, že mezi námi funguje přenos myšlenek a pocitů. Proč by nemohlo její "já" avizovat můj šestý smysl, že něco s ní není v pořádku. A co to její nesmírné úsilí, ta každodenní houževnatost, s níž po celou dobu našeho prvního ročního pobytu v Peru sepisovala svůj životopis. Popsala pět tlustých sešitů a z nich potom udělala již načisto tři knihy. Do mé mysli se vtírá, že "paměti" obvykle lidé píší na sklonku svého života. Že by tedy něco, o čem ani ona sama neměla tušení, ji popohánělo k tomuto cíli, aby se rozloučila se světem vyrovnaná sama se sebou a se svými blízkými? Ale to "něco" bylo zcela mimo ni, neboť ve skutečnosti až do posledního okamžiku svého života věřila, že se vypořádá se svou nemocí a bude žít.

Ty skoro dva měsíce odloučení od mé rodiny byly velmi kruté. Ne proto, že by mě trápil smutek, na ten jsem neměl mnoho času a navíc jsem se snažil ze všech sil vylepšit naše životní podmínky, aby po návratu Olgy a Violy bylo všechno ještě lepší, dokonalejší.

Spíše než steskem jsem se trápil obavami, zdali se Olga vrátí do Limy zdravá. Ta velká vzdálenost nám nedovolovala možnost komunikace, možnost pohovořit si o jejím zdravotním stavu, poradit se a zaujmout nějaké stanovisko. A pokud jsme spolu hovořili telefonem, Olga mi samozřejmě sdělila, že se cítí lépe, že je připravena k návratu do Limy, aby zase konečně byla rodina úplná. Co mi ale také měla říci? I kdyby tomu bylo jinak, stejně by mi to neřekla. Nikdy mě nechtěla zarmoutit. Byla velmi silnou osobností, o svých zdravotních problémech mnoho nemluvila.

Proto jsem odjížděl na letiště s hlavou plnou obav a nejistoty. Navíc jsem poslední dny nedostal z domova žádnou zprávu a když jsem volal domů, nikdo nebral telefon. Mlčení, i když bezdůvodné, vzbuzuje

podezření. Olga je asi nemocná, je v nemocnici, proto není doma. Olga nepřiletí. Zase ta prokletá intuice, avšak nesmyslná. Vždyť z Prahy přišel telex, že Olga i s Vilkou odletěly přes Paříž do Limy. Abych se neztrapnil, upozornil jsem všechny své přátele, kteří mě doprovázeli na letiště, že přilet mé ženy a dcery, byť jakkoliv přesně naplánovaný a dokonce již avizovaný, je nejistý.

Jako diplomatičtí pracovníci máme povoleno vstoupit až na letištní plochu, přímo k letadlu. Z útrob Boeingu 707 již vystoupili všichni cestující. Má rodina však nevystoupila. Jsem zcela zdrcen. Všichni mě utěšují a snaží se mi vyvrátit mé černé myšlenky, stáčejí se stále více k její záhadné nemoci. Ihned volám do Prahy k mým známým, u nichž Olga s Violkou před odletem nocovaly. Spojení přes družici se podařilo během pěti minut. Můj přítel z Prahy mě uklidnil. Vše je v naprostém pořádku. V Praze na letišti byla mlha, a tak moje rodina odletěla do Paříže až o den později. Přímý spoj z Paříže do Limy samozřejmě nemohl čekat a tak musí obě čekat na další letecké spojení. Nejdříve se dá očekávat jejich přilet za dva dny.

2

Po roce působení v Peru, kde jsem pracoval jako obchodní atašé a vedoucí technické kanceláře při čs. velvyslanectví, jsme se vraceli domů na dovolenou s pocitem uspokojení a radosti z dobře vykonané práce. I když zřízení technické kanceláře v Peru bylo prvním československým experimentem tohoto druhu, podařilo se mi dát mu správný směr a přišly i první úspěchy, zejména podepsaný kontrakt na geotechnický průzkum pro podzemní vodní elektrárnu v centrální části Peru, v provincii Taycaja na řece Mantaro. Jednalo se o rozšíření ener-

getického potenciálu největšího energetického komplexu v zemi, který v té době zajišťoval 40% potřebné elektrické energie Peru. Již v přípravné fázi tohoto projektu jsme zjistili velký problém, kterého se dopustili zahraniční projektanti, když vyprojektovali výstavbu přehrady v místě skalního sesuvu, který ohrožoval provoz celého systému. Podepsal jsem kontrakt na řešení tohoto problému a provedená sanace sesuvu je uváděna ve světové literatuře jako největší preventivní zásah člověka na zabránění katastrofy přehrady. O něco později jsme formou expedice zahájili inženýrskogeologické práce na rozšíření vodní elektrárny Machu Picchu na řece Urubamba a ve hře byla celá řada dalších prací, nejen vodohospodářských.

I moje žena Olga se velmi dobře uplatnila. Vzhledem ke své učitelské profesi jí naše Ministerstvo školství povolilo zřídit první československou jednotřídku v zahraničí na světě a tak již od ledna 1975 začala vyučovat prvních pět žáků. Pro své jazykové znalosti a výborné společenské vystupování dobře reprezentovala naši zemi a stala se vyhledávanou společnicí při mnoha diplomatických akcích i na jiných zastupitelských úřadech. Dcera Viola zvládla velmi rychle španělský jazyk a začlenila se k naší spokojenosti mezi ostatní děti československé kolonie. Byl to tedy velmi úspěšný rok a po našem letním příjezdu na dovolenou jsme se opravdu těšili na celou naši velmi širokou rodinu a očekávali jsem od ní krásné přijetí. Ne pro ty úspěchy, ale prostě proto, že jsme se již celý rok neviděli a touhu po rodině znásobovala ta velká vzdálenost. Rodina nás však přijala chladně a rozpačitě. Dlouho jsme si nad tím lámali hlavu a byli z toho nešťastní. Vždyť z jejich strany šlo o projev možná neúmyslné a třeba i nechtěné ignorance.

Mým velkým potěšením a štěstím je mi moje dcera Viola. Zaráží mě její mimořádná citová a myšlenková vyspělost, schopnost formulovat vlastní pocity a úroveň, s jakou jsou sdělovány i sebehorší problémy, kterými se trápí. Mám k ní nesmírnou úctu a vysoce si toho dítěte vážím. Její touha po přírodě, po prostoru. Nestací jí hrát si na jednom místě, jako to dělají ostatní děti.

V noci doma v Brně na dovolené při velkých bolestech jsem přišla na to, proč si Otty nevážím. Ta jeho hloupá píle, to jeho věčné „pinožení“ mi jdou na nervy. Vyčítá mi, že nepíši články do novin, že neučím dceru angličtině a pořád něco. On stačí o dovolené udělat pět aspirantských zkoušek, vyléčit se ze zánětu ledvin a napsat ještě deset článků. To vše za mizerných šest týdnů. Proto mi ani nevádí, že již odletěl do Jižní Ameriky. Léta jsem nebyla tak spokojená, jako jsem nyní. Je pryč. Po prvé ve svém životě si užívám období klidu. Jak je to nádherné.

Otto nemá život vedle mne lehký. Ale ani já ho nemám lehký. Každý vidíme svou pravdu po svém. Ta Ottova je posvěcena budoucností, ta moje je semknutá pod tíhou každodenního dneška. Vzdala jsem se planých nadějí. Jsem jako stroj. Uvědomuji si, že přes snahu něco změnit, život zůstává stejný. Povinnosti, péče, v nichž zapomínám na sebe i na Ottu. Nejsem sama se sebou spokojená, ale ani s Ottou ne. Ale pochopila jsem, že moje snaha přivést vše na moji cestu byla planá, pokořovala ho a nevedla k ničemu. Musím si bohužel přiznat, že on je pro mé pojetí života asi málo vhodný partner. Musím se s tím smířit a více již nejitřit náš nesoulad. Přiznávám si vlastní neschopnost a je mi z toho nanic. To je vlastně příčina mé osamělosti, v níž vezím, jako v kleci. není na to léku.

Nemám chuť se rozepisovat o životě. Připadá mi fádní. Jsme pouze teoretikové. Z pochopitelných důvodů se bouřím proti jeho větší svobodě. Mým oprávněným požadavkem je, aby i on nesl stejnou tíhu břemene, jakou nesu já. Z toho nic neslevím. Vnitřně ne. Navenek se musím spokojovat se skromnou netečností, lhostejností ke svému životu. Mizerná, ubohá zeď obrany.

Jako cizí člověk je mi Otto nesmírně sympatický. Pracovitý, snaživý, skromný, vyrovnaný. Nejlepší. Ale! Na život se jen čeká. V životě se má něco dít, občas má přijít vzrušující zážitek, novost, občas se má člověk povznést nad svůj průměr, v různosti prostředí a lidí projevit různé možnosti svého charakteru. A protože tyto možnosti nemám, dělám nejrozumnější věc - smírju se. Jsem soustředěná na svůj každodenní všední život, nepovznášim se do snění a omezuj si tak bolest z nenaplněných tužeb. Rozumná i nerozumná naděje klíčí i ve mě: "Skromně, se skloněnou hlavou přežijeme hořké chvíle. Pak se znovu usměje život, štěstí".

Všechno souvisí se vším. Čím více dáš, tím více dostaneš. Kvality člověka potřebují čas, aby se projevily. Spěch a nezáměr je uzavírají. Teoreticky víme, co by bylo hezké a užitečné pro náš život. Víme, co bychom měli dělat. Víme, co budeme chtít dělat. Ale nevíme, co dělat a jak dělat hned teď. Ottovy a moje didaktické promluvy odpovídají našim touhám, ne však skutečnosti. Mé snahy udělat z něho "jiného" člověka narážejí na stejnou překážku, jako jeho udělat ze mne společensky činnorodého člověka. On i já si připadáme nepochopeni.

Muž potřebuje tvořit, vyrábět, bojovat, postupovat kupředu, k budoucnosti. Většina mužů však v tomto tvořivém procesu zapomíná na svoji ženu či partnerku, nedovolují jí, aby se na něm podílela. Já jsem to však naopak vždy vyžadoval. Usiloval jsem o to, aby pochopila, že harmonický soulad a domov má smysl jen tehdy, přesahuje li svůj vlastní rámec a směřuje k nějakým vyšším cílům. Štěstí nelze vytvářet jen ve čtyřech stěnách vlastního domova.

Muž u své milující ženy čerpá sílu k podnikání, k boji a k velkým činům. Ale aby tak mohl činit, potřebuje vědět, potřebuje cítit, že jeho žena má své vlastní já, svoje vlastní vědomí a svobodu. Těmito vlastnostmi Olga díky bohu přímo oplývala. Dalo by se říci, že se staly vlastnostmi naprosto dominantními. Aby si je uhájila, bojovala vždy vědomky či nevědomky proti svému muži a zároveň sváděla bitvu s celým světem za záchranu a udržení svého postavení, bitvu vyčerpávající, v níž zbývalo málo prostoru na její další roli, roli manželky a udržovatelky rodinného společenství.

Má li muž příliš emancipovanou ženu, má to nejen kladné stránky, ale i negativní dopady. Pro láskyplný vztah potom většinou zůstává málo prostoru, nebo ho příliš emancipovaná žena není schopna vytvořit. Potom muži nezbývá nic jiného, než hledat domov, útočiště a mír sám v sobě. Tam je jeho vlastní nebe, jeho les, jeho mohutná řeka s věčným blahodárným proudem vod. Začíná pokládat věci kolem sebe za nástroje a nakládat s nimi podle účelu, k němuž jsou určeny. Tento věčný vztah se však může nenápadně přenášet i na živé tvory a bytosti. Muž potom, když najde domov v sobě samém, uzavře se do neprodyšné ulity nedělitelnosti vlastního bytí a emancipovaná žena, příčina